

Brüssel, 19.2.2020
COM(2020) 67 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

Euroopa digituleviku kujundamine

Euroopa digituleviku kujundamine

1. Sissejuhatus

Digitehnoloogia muudab põhjalikult meie igapäevaelu, seda, kuidas me töötame ja äri ajame ning reisime, suhtleme ja üksteist mõistame. Elektrooniline side, sotsiaalmeediasuhtlus, e-kaubandus ja digiettevõtted kujundavad meie maailma järk-järgult ümber. Nad genereerivad ühe suurenevaid andmehulki, mis (kui neid koondada ja kasutada) võivad viia täiesti uute väärtusloome võimaluste ja tasemeteni. Meie ühiskond muutub sama radikaalselt kui pärast tööstusrevolutsiooni.

Oma poliitilistes suunistes rõhutas komisjoni president Ursula von der Leyen, et Euroopa peab juhtima üleminekut uuele digiühiskonnale, mis hoolib ka planeedi tervisest. Rohe- ja digipööre kujutavad endast kahte omavahel tihedalt seotud väljakutset. Nende lahendamiseks tuleb – nagu on ette nähtud Euroopa rohelise kokkuleppega – kohe hakata toetama kestlikumaid lahendusi, mis on ressursitõhusad, kliimanetraalsed ja lähtuvad ringmajanduse põhimõtetest. Selleks tuleb tagada, et igal kodanikul, igal töötajal, igal ettevõtjal on sõltumata oma elukohast võrdsed võimalused saada kasu meie üha enam digiteeritud ühiskonnast.

Digilahendused, nagu sidesüsteemid, tehisintellekt ja kvantitehnoloogia, võivad meie elu mitmel moel rikastada. Ent digitehnoloogia hüvedega kaasnevad omad riskid ja kulud. Kodanikud tunnevad, et neil ei ole enam kontrolli selle üle, mis toimub nende isikuandmetega, ja neid koormatakse üha enam üle pakkumistega, mis püüavad kunstlikult nende tähelepanu. Pahatahtlik kübertegevus võib ohustada meie isiklikku heaolu, häirida elutähtsa taristu toimimist ja kahjustada meie laiemaid julgeolekuhuve.

Ühiskonna muutumine sel määral eeldab põhjalikku arutelu ühiskonna kõigil tasanditel selle üle, kuidas Euroopa saaks nende riskide ja väljakutsetega kõige paremini hakkama nüüd ja edaspidi. See nõuab tohutuid jõupingutusi, kuid ei ole kahtlust, et Euroopa suudab parema digituleviku kõigi jaoks teoks teha.

2. Meie visioon ja eesmärgid

Komisjon soovib, et Euroopa ühiskonna mootoriks oleksid digilahendused, mis on välja kasvanud meie ühistest väärtustest ja rikastavad kõigi elu: inimestel peavad olema võimalused isiklikus plaanis areneda, teha oma valikuid vabalt ja turvaliselt ning osaleda ühiskonnaelus sõltumata nende vanusest, soost või ametialasest taustast. Ettevõtted vajavad raamistikku, mis võimaldab neil tegevust alustada ja laiendada, andmeid koondada ja kasutada ning õiglastel

tingimustel uuendusi luua ja omavahel konkureerida või koostööd teha. Euroopal peab olema võimalus ise valida, mil viisil ta digipöörde ellu viib.

Euroopa tehnoloogiline sõltumatus algab sellest, et tagame meie andmetaristu, -võrkude ja -side terviklikkuse ja vastupanuvõime. Selleks tuleb luua õiged tingimused, et Euroopa saaks arendada ja rakendada omaenda keskeid suutlikkusi ning vähendada niiviisi sõltuvust maailma teistest osadest kõige tähtsamates tehnoloogiavaldkondades. Need suutlikkused toetavad Euroopa võimet panna digiajastul paika oma reeglid ja väärtused. Euroopa tehnoloogiline suveräänsus ei ole määratletud kellestki teisest lähtudes, vaid selle keskmes on eurooplaste ja Euroopa sotsiaalse mudeli vajadused. EL on ka tulevikus avatud kõigile, kes on valmis järgima Euroopa reegleid ja täitma Euroopa nõudeid, olenemata sellest, kus nad ise asuvad.

Kodanikke tuleks võimestada, et nad teeksid isikustamata andmetest saadud teabe põhjal paremaid otsuseid. Isikustamata andmed peaksid olema kättesaadavad kõigile – avaliku ja erasektori üksustele, suurtele ja väikestele, idufirmadele ja hiidudele. See aitab ühiskonnal innovatsiooni ja konkurentsi võimalikult palju ära kasutada ning hoolitseda selle eest, et digitaalvaldkonna dividendidest saab osa igaüks. Digitaalne Euroopa peaks peegeldama Euroopa parimaid omadusi ning olema avatud, õiglane, demokraatlik ja endas kindel.

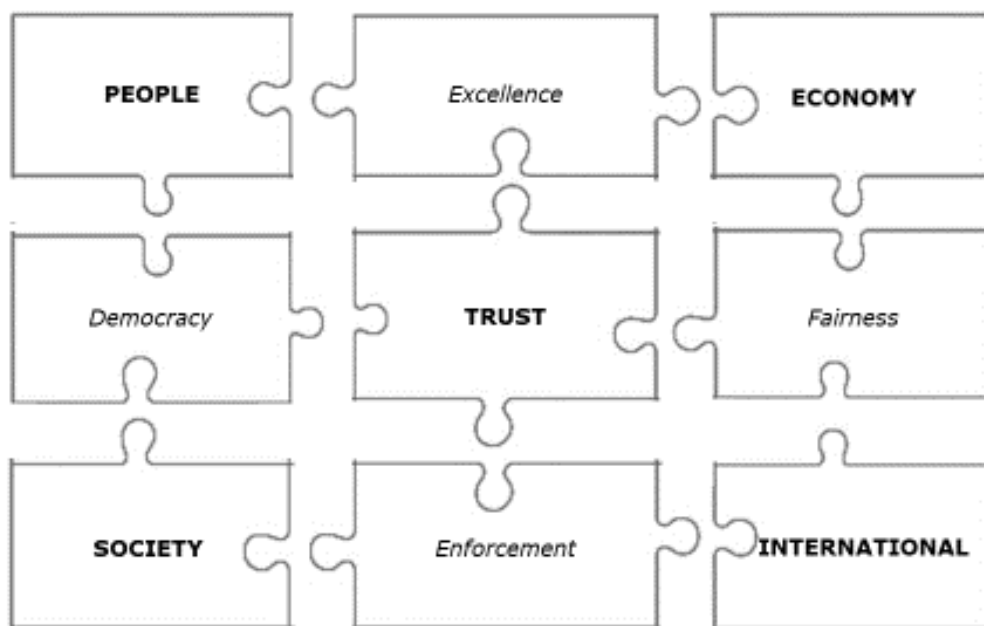
Selleks et digilahendused aitaksid Euroopal viia digipööre ellu omal viisil, nii et see toimiks inimeste hüvanguks ja austaks meie väärtusi, keskendub komisjon järgmise viie aasta jooksul kolmele peamisele eesmärgile. Üleminek digiühiskonnale võimaldab Euroopal olla ka suunaseadjaks ülemaailmses debatis.

- **Inimeste heaks toimiv tehnoloogia.** Sellise tehnoloogia väljatöötamine ja kasutuselevõtmine, mis muudab inimeste igapäevaelu tõesti paremaks. Tugev ja konkurentsivõimeline majandus, mis kasutab ja kujundab tehnoloogiat viisil, mis on kooskõlas Euroopa väärtustega.
- **Õiglane ja konkurentsivõimeline majandus.** Sujuvalt toimiv ühtne turg, kus igas suuruses ettevõtted saavad kõigis sektorites konkureerida võrdsetel tingimustel ning arendada, turustada ja kasutada digitehnoloogiat, -tooteid ja -teenuseid sellises mahus, mis suurendab nende tootlikkust ja konkurentsivõimet üleilmses kontekstis, ning tarbijad saavad olla kindlad, et nende õigused on tagatud.
- **Avatud, demokraatlik ja kestlik ühiskond.** Usaldusväärne keskkond kodanikele, kes otsustavad teadlikult, kuidas nad käituvad ja suhtlevad, seda ka selles suhtes, milliseid andmeid nad avaldavad internetis ja mujal. Euroopalik üleminek digiühiskonnale, mis

tugevdab meie demokraatlikke väärtusi, austab meie põhiõigusi ning aitab luua kestliku, kliimaneutraalse ja ressursitõhusa majanduse.

Selleks et Euroopa saaks tõeliselt mõjutada digilahenduste arendamist ja kasutamist maailma mastaabis, peab ta ise suutma digivaldkonnas jõuliselt, sõltumatult ja sihikindlalt tegutseda. Selle saavutamiseks on vaja selget raamistikku, mis soodustab ühiskonnas nii inimeste kui ka ettevõtjate vahel usaldusel ja digilahendustel põhinevaid suhteid. Ilma usalduse tagamiseta ei saa ülimalt vajalik digipööre toimuda.

Euroopa kujundamine digiajastule vastavaks on justkui paljudest omavahel seotud tükkidest koosneva keerulise pusle kokkupanek. Nagu pusle puhul ikka, ei tule terve pilt nähtavale enne, kui kõik tükid on kokku pandud. Järgmistes punktides kirjeldatakse, kuidas komisjon kavatseb selle pusle kokku panna ja oma visiooni teoks teha.

A. Inimeste heaks toimiv tehnoloogia

Euroopa on oma pika ajaloo jooksul tehnoloogia ja loovuse valdkonnas väga edukas olnud. Euroopa on kõige tugevam siis, kui EL ja tema liikmesriigid tegutsevad üheskoos ja ühendavad jõud ning kaasavad piirkonnad ja kohalikud omavalitsused, ülikoolid,

kodanikuühiskonna, finantsasutused, äriühingud ja sotsiaalsed ettevõtted. Euroopa peab koondama oma investeeringud teadusuuringutesse ja innovatsiooni, jagama kogemusi ja tegema riikidevahelist koostööd. Viimase aja kokkulepped koostööks sellistes valdkondades nagu superandmetöötlus ja mikroelektroonika on näidanud, et ühistöö võib olla väga tulemuslik. Uuendusliku tehnoloogia järgmise laine põhivaldkondades on kavas sarnaseid algatusi. Sellega seoses on äärmiselt tähtis edendada Euroopa haldusasutuste üleminekut digitehnoloogiale.

Euroopa peab investeerima rohkem strateegilisse suutlikkusse, mis võimaldab meil laialdaselt digilahendusi välja töötada ja kasutada ning mille abil püüame jõuda koostalitlusvõimeni selliste peamiste digitaristute puhul nagu ulatuslikud 5G-võrgud (ja tulevased 6G-võrgud) ja süvatehnoloogia¹. Üks näide: digipöörde kõige olulisem element on ühenduvus. Selle abil saavad andmed liikuda ja inimesed sõltumata oma asukohast koos töötada, tänu sellele saame ühendada rohkem seadmeid internetti ning kujundada ümber tootmis-, liikuvus- ja logistikaahelad. Turvalise kiudoptilise ja 5G-taristu abil toimiv gigabitiühendus² on hädavajalik selleks, et saaksime kasutada Euroopa digitaalse kasvu potentsiaali. See tähendab, et EL, liikmesriigid ja piirkonnad peavad tegema piisavaid investeeringuid, et saavutada ELi 2025. aasta ühenduvuseesmärgid³.

ELi uus mitmeaastane finantsraamistik aitab kaasa nende eesmärkide saavutamisele. Strateegilist suutlikkust tuleb suurendada ja parendada valdkondades, kus see on oluline, ning kasutada selleks sihtotstarbelisi rahastamisprogramme,⁴ InvestEU tagatist ja struktuuri- ja maaelu arengu fonde⁵. Neid avaliku sektori vahendeid tuleb kasutada erainvesteeringute võimendamiseks, sest ainult üheskoos suudame kõrvaldada investeerimispuudujäägid. Kapitaliturgude liit aitab uuenduslikel ja kõrgtehnoloogilistel ettevõtetel leida turupõhist rahastust kogu Euroopa Liidust. Seetõttu peame tagama, et digi-innovatsiooni rahastamiseks oleks kättesaadav suur hulk era- ja avaliku sektori kapitali.

Euroopa peab investeerima ühenduvusse, süvatehnoloogiasse ja inimkapitali ning arukasse energia- ja transporditaristusse. Juba ainuüksi digitaristu ja -võrkude puhul on investeeringute

---

¹ Superandmetöötlus, kvantitehnoloogia, plokiahel ja üle-Euroopalise turvalise pilvandmetöötluse suutlikkus

² Komisjoni teatis „Ühenduvus konkurentsivõimelise digitaalse ühtse turu jaoks – Euroopa gigabitiühiskonna poole“, COM(2016) 587 final.

³ Nende eesmärkide kohaselt peab kõigil Euroopa majapidamistel nii maa- kui ka linnapiirkondades olema internetiühendus allalaadimiskiirusega vähemalt „100 Mbit/s, mida saab suurendada gigabiti kiiruseni“. See vastab komisjoni eeldusele, et aja möödudes vajavad majapidamised üha enam kiirust 1 Gbit/s. Samuti on see kooskõlas komisjoni tähelepanekuga, mille kohaselt nõudlus võrgu läbilaskevõime järele kasvab hüppeliselt ja tagada tuleb kestlikud investeeringud võrkudesse, mis suudavad pakkuda nii üles- kui ka allalaadimiseks gigabitikiirust, mis on vajalik Euroopa andmemajanduse toetamiseks pärast 2025. aastat. Kõigile põhilistele sotsiaal-majanduslikele keskustele, nagu näiteks koolid, haiglad, ettevõtted, peaks gigabitiühendus võrdset suure üles- ja allalaadimiskiirusega olema juba kättesaadav või saama kättesaadavaks hiljemalt aastaks 2025.

⁴ Digitaalse Euroopa programm, Euroopa ühendamise rahastu (CEF2), programm „Euroopa horisont“, kosmoseprogramm.

⁵ Euroopa Regionaalarengu Fond, Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond.

puudujääk ELis 65 miljardit eurot aastas⁶. Kui viia ellu reformid ja suurendada investeringuid teadus- ja arendustegevuse ning tehnoloogia juurutamise vallas, võib selle tulemuseks olla 14% kumulatiivset täiendavat SKP kasvu 2030. aastaks. Kiirem tegutsemine (näiteks kui suurendada investeringuid ja võtta vastu meetmed 2025. aasta asemel 2022. aastaks) tooks kaasa SKP suurenemise veel 3,2% võrra ja positiivse mõju töökohtade loomisele 2030. aastaks⁷. Seda sotsiaal-majanduslikku võimalust ei tohi Euroopa maha magada.

Innovatsiooni investeerimine on siiski vaid osa probleemist. Tõeline digiüleminek saab toimuda üksnes siis, kui Euroopa kodanikud ja ettevõtjad on kindlad, et nende rakendused ja tooted on turvalised. Mida tihedamad on meievahelised ühendused, seda haavatavamad oleme pahatahtliku kübertegevuse poolt. Selle suureneva ohuga toimetulekuks peame igas etapis koos töötama: kehtestama ettevõtetele sidusad reeglid ja jõulisemad mehhanismid proaktiivseks teabejagamiseks; tagama operatiivkoostöö liikmesriikide vahel ning ELi ja liikmesriikide vahel; looma sünergiat tsiviilvaldkonna kübervastupanuvõime ning küberturvalisuse õigus- ja riigikaitsealaste aspektide vahel⁸; tagama, et õiguskaitse- ja kohtuasutused saaksid tõhusalt tegutseda, ning töötama selleks välja uued vahendid küberkurjategijate vastu kasutamiseks; lisaks tähendab see ka ELi kodanike teadlikkuse tõstmist küberturvalisuse valdkonnas⁹.

Ohutus- ja turvatunne ei tulene ainult küberturvalisusest. Kodanikud peavad usaldama tehnoloogiat ja seda, kuidas seda kasutatakse. Eriti oluline on see tehisintellekti puhul. Euroopa Komisjon esitab sel teemal valge raamatu tiptasemel ja usaldusväärsete, Euroopa väärtustel põhinevate ökosüsteemide loomise kohta tehisintellekti valdkonnas.

Hariduse ja oskuste paremaks muutmine on Euroopa digipöörde üldvisiooni keskne element. Euroopa ettevõtted vajavad tehnoloogiapõhisel maailmaturul hakkama saamiseks heade digioskustega töötajaid. Töötajad vajavad omakorda digipädevusi, et olla edukad järjest enam digitaliseerual ja kiiresti muutuval tööjõuturul¹⁰. Rohkematel naistel on võimalus teha rahuldust pakkuvat karjääri tehnoloogilistel aladel ja nad peavad seda võimalust kasutama ning Euroopa tehnoloogiavaldkond vajab naiste oskusi ja pädevusi.

---

⁶ Euroopa Investeerimispank (EIP) „Restoring EU competitiveness“, 2016. EIP investeerimisaruandes 2019/20 „Accelerating Europe’s Transformation“ on kinnitatud, et taristu digiülemineku toetuseks on vaja suuremahulisi avaliku sektori investeringuid.

⁷ McKinsey Global Institute „Shaping the digital transformation“, Euroopa Komisjoni tellitud uuring (avaldatakse 2020. aasta teises kvartalis).

⁸ Hiljuti avaldatud ELi meetmepakett 5G-võrkude turvalisuse tagamiseks on tähtis saavutus, sest sellega kehtestatakse jõulised ja igakülgset meetmed ELi koordineeritud lähenemisviisiks turvalistele 5G-võrkudele.

⁹ Küberturvalisuse suurendamine annab olulise panuse tõelise ja tulemusliku julgeolekuliidu ülesehitamisse.

¹⁰ Üle 90% töökohtadest eeldab juba praegu vähemalt algtasemel digioskusi, ent need oskused puuduvad 43% Euroopa kodanikest ja rohkem kui kolmandikul ELi tööjõust.

Vajadus digioskuste järele ei piirdu muidugi ainult tööturuga. Tänapäeval tungib digitehnoloogia järjest sügavamale meie töö- ja eraellu ning vähemalt algtasemel e-kirjaoskusest ja digipädevusest on saanud tulemusliku ühiskonnas osalemise eeltingimus.

Protsesse automatiseeritakse ja digiüleminek põhjustab muutusi ka väljaspool tehnoloogiasektorit. Suur hulk elukutseid kujundatakse täielikult ümber. Digipööre peab olema aus ja õiglane ning naised tuleb julgustada selles täiel määral osalema. Sotsiaalpartneritel on selles väga tähtis roll. Samal ajal tuleb edendada innovatsiooni ja tehnoloogia levikut, selleks et tagada hea elukvaliteet ja töövõimalused ning kaotada praegused osaluslüngad, eeskätt maapiirkondades ja äärealadel, kus rahvastik vananeb ja kahaneb.

Uusi väljakutseid tekib ka seoses töötingimustega. Veebiplatvormide suurenev arv on loonud inimestele uusi võimalusi sissetulekut teenida ja tööturule siseneda või sinna jääda. Samal ajal on see tekitanud uusi küsimusi selliste inimeste õiguslike tagatiste kohta, kes ei ole töötaja staatuses, ent kes võivad sattuda ebakindlasse olukorda nagu töötajadki. Seepärast teeb komisjon ettepaneku põhjalikuma raamistiku kohta platvormitöötajate reguleerimiseks.

Põhimeetmed

- **Tehisintellekti valge raamat**, milles esitatakse valikuvõimalused usaldusväärse tehisintellekti õigusraamistiku kehtestamiseks (võetakse vastu koos käesoleva teatisega) ning millele järgneb ohutust, vastutust, põhiõigusi ja andmeid käsitlev tekst (2020. aasta neljandas kvartalis);
- **suurendame ja kasutame ühist tipptaseme suutlikkust** sellistes digivaldkondades nagu intellektitehnika, küberturvalisus, superandmetöötlus, kvantarvutus, kvantside ja plokiאהל. Euroopa kvantarvutuse ja plokiאהל strateegiad (2020. aasta teine kvartal) ning Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötluse ühissetevõtet käsitlev läbivaadatud määrus¹¹ superandmetöötluse kohta;
- **kiirendame investeerimist Euroopa gigabitiühenduvusse**. Selleks vaatame läbi lairibaühenduse kulude vähendamise direktiivi,¹² ajakohastame **5G ja 6G tegevuskava** ja võtame vastu uue raadiospektripoliitika programmi (2021);
- **5G koridorid ühendatud ja automatiseeritud liikuvuse jaoks**, sealhulgas raudteekoridorid võetakse kasutusele (2021–2030) (2021–2023);
- Euroopa küberjulgeoleku strateegia, kaasa arvatud **ühise küberjulgeoleku üksuse loomine**, võrgu- ja infosüsteemide turvalisuse (**küberturvalisuse**) **direktiivi**¹³ läbivaatamine ning **küberturvalisuse ühtsele turule** hoo sisse andmine;
- **digiõppe tegevuskava** digikirjaoskuse ja -pädevuste edendamiseks kõigil haridustasemetel (2020. aasta teine kvartal);
- täiendatud **oskuste tegevuskava**, et parandada digioskusi kogu ühiskonnas, ja tugevdatud **noortegarantii**, et pöörata suurt tähelepanu digioskustele karjääri alguses toimuva ametialase liikuvuse puhul (2020. aasta teine kvartal);
- **platvormitöötajate** töötingimuste parandamise algatus (2021);
- täiendatud **ELi valitsuste koostalitlusvõime strateegia**, et tagada koordineerimine ja ühised standardid turvaliste ja piirideta avaliku sektori andmevoogude ja -teenuste jaoks (2021).

B. Õiglane ja konkurentsivõimeline majandus

Aina väiksemaks muutuv maailmas, kus tehnoloogia tähtsus kasvab, peab Euroopa ka edaspidi iseseisvalt tegutsema ja otsuseid tegema ning vähendama liigset tuginemist mujal loodud digilahendustele.

Paljude toodete ja teenuste väljatöötamiseks peavad andmed olema laialt ja hõlpsasti kättesaadavad, lihtsalt juurdepääsetavad ning neid peab olema lihtne kasutada ja töödelda. Andmetest on saanud üks peamisi tootmistegureid ja nende abil loodavat väärtust tuleb jagada

¹¹ Nõukogu 28. septembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1488

¹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta direktiiv 2014/61/EL

¹³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. juuli 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/1148

kogu andmete esitamises osalenud kogukonnaga. Seepärast peame looma andmete jaoks tõelise ühtse turu, mis oleks Euroopa normidel ja väärtustel põhinev ühtne Euroopa andmeruum.

Paljud Euroopa ettevõtted, eriti VKEd, on viivitanud digilahenduste kasutuselevõtuga, mistõttu pole nad neist lahendustest kasu saanud ja on jätnud kasutamata võimalused tegevust laiendada. Komisjonil on kavas seda teemat käsitleda uues ELi tööstusstrateegias, mis sisaldab meetmeid, et hõlbustada üleminekut digitaalsemale ja puhtamale ELi tööstusele, mis tugineb ringmajanduse põhimõtetele ja on üleilmselt konkurentsivõimeline. Selle juurde kuulub ka strateegia VKEdele, kes on Euroopa majanduse elutähtsaks osaks ja kelle tegevust takistavad sageli oskuste nappus ning juurdepääsu puudumine rahalistele vahenditele ja turgudele.

Selleks et VKEd saaksid Euroopas tegevust alustada ja laiendada, vajavad nad sujuvat ühtset turgu, kus ei ole erinevaid kohalikke või riiklikke eeskirju, mis suurendavad eelkõige väiksemate ettevõtete halduskoormust. Nad vajavad selgeid ja proportsionaalseid norme, mille täitmine tagatakse tulemuslikult ja ühetaoliselt kõikjal ELis. Sellisel juhul oleks nende koduturg tohutult võimas ja annaks neile võimaluse liikuda sealt edasi maailmaturule.

Digiajastul on esmatähtis, et suudaksime tagada võrdsed võimalused nii suurtele kui ka väikestele ettevõtetele. See tähendab, et ka veebis peaksid kehtima reeglid, mis kehtivad väljaspool interneti – konkurentsi- ja ühtse turu eeskirjad, tarbijakaitse, intellektuaalomandi kaitse, maksustamine ja töötajate õigused. Tarbijatel peab olema võimalik usaldada digitooteid ja -teenuseid sama palju kui mis tahes muid tooteid ja teenuseid. Tähelepanu tuleb pöörata kõige haavatavamatele tarbijatele ning tagada ohutuslaste õigusaktide järgimine, seda ka kolmandatest riikidest pärit kaupade puhul. Mõned eraettevõtjast platvormid on kasvanud nii suureks, et neil on võimalik omal käel kontrollida juurdepääsu turgudele, klientidele ja teabele (nn värvavalvurid). Me peame tagama, et teatavate veebiplatvormide süsteemne roll ja turujõud ei seaks ohtu meie turgude õiglust ja avatust.

ELi konkurentsioõiguse alused on sama asjakohased digitööstuse puhul kui traditsiooniliste tööstusharude jaoks. ELi konkurentsioõigus teenib Euroopat hästi, sest ta aitab tagada võrdsed tingimused, nii et turud oleksid tarbijate teenistuses. Samal ajal on oluline, et konkurentsieeskirjad oleksid jätkuvalt sobilikud kiiresti muutuv, üha digitaalsemas maailmas, mis peab muutuma keskkonnahoidlikumaks. Seda silmas pidades kaalub komisjon praegu, kas kehtivaid norme kohaldatakse tulemuslikult, näiteks monopolidevastaste meetmete puhul, ning hindab ja vaatab läbi ka norme endid, et olla kindel, et need sobivad tänaste digi- ja keskkonnaprobleemide lahendamiseks.

Juba vaadatakse läbi horisontaalseid ja vertikaalseid kokkuleppeid reguleerivaid norme ning turu määratluse teatist, samuti on pooleli mitmete riigiabi suuniste toimivuskontroll. Euroopa

digitaalse tuleviku võtmeküsimuste hulka kuuluvad juurdepääs andmetele, andmete koondamine ja jagamine ning interneti- ja tavakaubanduse tasakaal. Turu määratluse teatise läbivaatamisel võetakse arvesse ka uusi digitaalseid ärimudeleid – nagu näiteks „tasuta“ teenused, mida tarbijatele pakutakse, kui nad esitavad oma andmed – ja seda, milline on nende mõju konkurentsipiirangutele. Komisjoni üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide teatise (2014) käimasoleva toimivuskontrolli eesmärk on hinnata, kas seda on vaja ajakohastada, et veelgi selgitada, mis tingimustel saab tulemuslikult korraldada suuri, liikmesriikide juhitavaid projekte olulistes, Euroopa digitaalse ja rohelise tuleviku seisukohast strateegilistes sektorites.

Samuti on komisjonil kavas alata sektoriuuring, mille tähelepanu keskmes oleksid need uued ja arenevad turud, mis mõjutavad meie majandust ja ühiskonda.

Ainuüksi konkurentsipoliitikaga ei saa aga lahendada kõiki süsteemseid probleeme, mis võivad platvormimajanduses tekkida. Ühtse turu loogikast tulenevalt võib vaja olla täiendavaid norme, et tagada turgude avatus konkurentsile, õiglus ja innovatsioon ning turule sisenemise võimalused, samuti avalikud huvid, mis lähevad kaugemale konkurentsiga seotud või majanduslikest kaalutlustest.

Digimajanduses õigluse tagamine on suur väljakutse. Piirideta digitaalmaailmas kuulub lõviosa andmepõhises majanduses loodud väärtuse arvelt saadavast kasumist üksikutele suurima turuosaga ettevõtetele. Sageli seda kasumit ei maksustata, sest ettevõtete maksustamise normid on aegunud ja moonutavad seega konkurentsi. Sellepärast hakkab komisjon uurima ka küsimust, kuidas lahendada majanduse digiteerimisest tulenevad maksuprobleemid.

Põhimeetmed

- **Euroopa andmestrateegia**, mille eesmärk on muuta Euroopa osava andmekasutusega (*data-agile*) majanduse üleilmseks liidriks (veebruar 2020) ning milles teatatakse andmehalduse õigusraamistiku (2020. aasta neljas kvartal) ja võimaliku andmealase õigusakti (2021) kehtestamisest;
- jätkame ELi konkurentsieskirjade digiajastuks sobivuse hindamist ja läbivaatamist (2020–2023) ning algatame sektoriuuringu (2020);
- komisjon uurib digiteenuste paketi raames täiendavalt **eelneva reguleerimise võimalusi**, millega tagatakse, et turud, kus tegutsevad märkimisväärse võrgumõjuga suured platvormid (väravavalvurid), oleksid ka edaspidi innovaatorite, ettevõtete ja uute turuletulijate jaoks õiglased ja konkurentsile avatud (2020. aasta neljas kvartal);
- teeme ettepaneku võtta vastu tööstusstrateegia pakett, mis sisaldab hulka meetmeid, mis hõlbustaksid ELi tööstuse, sealhulgas VKEde kujundamist puhtamaks, ringmajanduse põhimõtetele tuginevaks, digitaalseks ja üleilmselt konkurentsivõimeliseks, samuti tugevdaksid ühtse turu eeskirju;
- loome raamistiku mugava, konkurentsivõimelise ja turvalise digitaalse rahanduse jaoks, kaasa arvatud seadusandlikud ettepanekud, mis käsitlevad krüptovarasid ning finantssektori digitaalset operatiiv- ja kübervastupanuvõimet, ning strateegia ELi integreeritud makseturu loomiseks, et toetada üleeuroopalisi digitaalseid makseteenuseid ja -lahendusi (2020. aasta kolmas kvartal);
- **teatis äriühingute maksustamise kohta 21. sajandil**, milles võetakse arvesse Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) raames tehtud edusamme majanduse digitaliseerimisest tulenevate maksuprobleemide lahendamisel;
- uus **tarbijakaitse tegevuskava**, mis võimendab tarbijaid, et nad saaksid teha teadlikke valikuid ja osaleda aktiivselt digiüleminekus (2020. aasta neljas kvartal).

C. Avatud, demokraatlik ja kestlik ühiskond

Inimestel on õigus kasutada tehnoloogiat, mida nad saavad usaldada. Mis on ebaseaduslik päriselus, peab olema seda ka veebis. Kuigi me ei saa ennustada digitehnoloogia tulevikku, peavad Euroopa väärtused, eetilised ja sotsiaalsed normid ning keskkonnanõuded kehtima ka digiruumis.

Viimastel aastatel on Euroopa olnud eeskujuks teel avatud, õiglase, kaasava ja inimkeskse interneti suunas, kehtestades rangete nõuetega isikuandmete kaitse üldmääruse ning platvormide ja ettevõtjate koostööd reguleerivad normid. Selleks et kaitsta Euroopa demokraatiat ja selle aluseks olevaid väärtusi, jätkab komisjon usaldusväärse digiühiskonna

jaoks uuenduslike ja proportsionaalsete normide väljatöötamist ja rakendamist. See digiühiskond peaks olema täielikult kaasav, õiglane ja kõigile kättesaadav.

Seega on äärmiselt tähtis, et ELis digiteenuste suhtes kohaldatavaid norme tugevdatakse ja ajakohastatakse ning selgitatakse veebiplatvormide rolli ja kohustusi. Keelatud, ohtlike ja võltsitud kaupade müüki ning ebaseadusliku sisu levitamist tuleb tõkestada veebis sama tõhusalt kui päriselus.

Selleks et tarbijad tunneksid ennast veebikeskkonnas kindlalt, tuleb neil aidata paremini kontrollida ja rohkem vastutada selle eest, mis toimub nende andmete ja identiteediga. Teabe- ja andmevoogudele juurdepääsu kontrollijate (väravavalvurite) läbipaistvuse, käitumise ja vastutuse reguleerimiseks on vaja selgemaid reegleid, lisaks tuleb täiel määral tagada kehtivate normide täitmine. Samuti peaks inimestel olema võimalik kontrollida oma veebiidentiteeti, kui teatavate veebiteenuste kasutamiseks on vajalik autentimine. Selleks et tarbijad pääseksid juurde oma andmetele ja saaksid turvaliselt kasutada soovitud tooteid ja teenuseid, on tarvis üldtunnustatud avalikku e-identiteeti (eID), siis ei pea inimesed kasutama selleks muid platvorme ja jagama nendega tarbetult oma isikuandmeid. Eurooplased võivad saada kasu ka sellest, kui andmeid kasutatakse otsuste tegemise parendamiseks nii avalikus kui ka erasektoris.

Maailmas, kus suurem osa avalikust arutelust ja poliitilisest reklaamist on liikunud internetti, peame olema valmis oma demokraatiat jõuliselt kaitsma. Kodanikud soovivad sisulisi vastuseid teaberuumi manipuleerimise katsetele, mis toimuvad sageli suunatud ja koordineeritud väärinfo levitamise kampaaniate vormis. Euroopa vajab rohkem läbipaistvust seoses sellega, kuidas internetis teavet jagatakse ja hallatakse. Usaldusväärne kvaliteetmeedia on demokraatia ja kultuurilise mitmekesisuse säilitamise pant. Seda silmas pidades esitab komisjon Euroopa demokraatia tegevuskava ning eraldi tegevuskava meedia- ja audiovisuaalsektori jaoks.

Digivaldkond on eriti oluline ka Euroopa rohelise kokkuleppe¹⁴ ambitsioonide teostamisel ja kestliku arengu eesmärkide¹⁵ saavutamisel. Digilahendused võimaldavad meil üle minna kestlikule arengule, nende abil saame tõhusalt edendada ringmajandust, vähendada kõigi sektorite CO₂-heidet ning ELi turule lastavate toodete keskkonna- ja sotsiaalset jalajälge. Näiteks võivad sellised tähtsad sektorid nagu täppispõllumajandus, transport ja energeetika saada digilahendustest Euroopa rohelise kokkuleppe kõrgeleuliste kestlikkuseesmärkide poole püüdlisel tohutut kasu.

---

¹⁴ Euroopa roheline kokkulepe, COM(2019) 640 final, 11.12.2019: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:b828d165-1c22-11ea-8c1f-01aa75ed71a1.0009.02/DOC_1&format=PDF

¹⁵ Kestliku arengu eesmärgid on 17 üleilmset eesmärki, mis on „kõigi jaoks parema ja säästvama tuleviku saavutamise kavaks“. Eesmärgid seadis 2015. aastal ÜRO Peaassamblee ÜRO resolutsiooniga 70/1: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>

Digilahenduste, eeskätt andmete abil saame kasutusele võtta täielikult integreeritud olulusringil põhineva lähenemisviisi, mis algab toote projekteerimisest, jätkub energia, tooraine ja muude sisendite hankimisega ning jõuab lõpuks valmistoote ja selle kasutuselt kõrvaldamiseni. Näiteks kui jälgime, kus ja millal vajatakse kõige rohkem elektrit, saame suurendada energiatõhusust ja kasutada vähem fossiilkütuseid.

Ent samas on selge, et ka IKT-sektor ise peab tegema rohepöörde. IKT-sektori keskkonnajalajälg on märkimisväärne, see moodustab hinnanguliselt 5–9% kogu maailma elektritarbimisest ja üle 2% koguheitest¹⁶. Andmekeskused ja telekommunikatsioon peavad olema energiatõhusamad, taaskasutama heitenergiat ja kasutama rohkem taastuvaid energiaallikaid. Nad suudavad saavutada kliimanetraalsuse 2030. aastaks ja peaksid seda tegema.

Oluline on ka see, kuidas IKT-seadmeid projekteeritakse, ostetakse, tarbitakse ja ringlusse võetakse. Lisaks ökodisaini energiatõhususe nõuetele peavad IKT-seadmed täielikult vastama ringmajanduse põhimõtetele – nad peavad olema projekteeritud nii, et nad oleksid vastupidavamad, et neid saaks nõuetekohaselt hooldada, et nad sisaldaksid ringlussevõetud materjale ning et neid oleks võimalik lihtsasti demonteerida ja ringlusse võtta.

Andmete jõud on ülioluline ka tervishoiusektoris. Euroopa tervishoiu andmeruumi koondatud digiteeritud terviseandmed võivad aidata paremini ravida peamisi kroonilisi haigusi, kaasa arvatud vähki ja harvikaiguseid, aga ka tagada kõigile kodanikele võrdse juurdepääsu kvaliteetsetele tervishoiuteenustele.

---

¹⁶ Maailma Energiafoorum: <https://www.enerdata.net/publications/executive-briefing/expected-world-energy-consumption-increase-from-digitalization.html>

Põhimeetmed

- **Uued ja läbivaadatud eeskirjad digiteenuste ühtse turu süvendamiseks:** suurendame ja ühtlustame veebiplatvormide ja teabeteenuste pakkujate kohustusi ning tugevdame järelevalvet platvormide sisupoliitika üle ELis (2020. aasta neljandas kvartalis digiteenuste paketi osana);
- **vaatame läbi eIDASe määruse,** et muuta selle toimimine tõhusamaks, laiendada selle positiivset mõju erasektorile ja edendada usaldusväärseid digi-identiteete kõigi eurooplaste jaoks (2020. aasta neljas kvartal);
- **meedia- ja audiovisuaalvaldkonna tegevuskava,** et toetada digiüleminekut ja konkurentsivõimet audiovisuaal- ja meediasektoris, edendada meedia mitmekesisust ja juurdepääsu kvaliteetsisule (2020. aasta neljas kvartal);
- **Euroopa demokraatia tegevuskava,** mille eesmärk on parandada meie demokraatlike süsteemide vastupanuvõimet, toetada meedia mitmekesisust ja käsitleda ohte, mis on seotud välise sekkumisega Euroopa Parlamendi valimistesse (2020. aasta neljas kvartal);
- algatus „**Destination Earth**“, et töötada välja Maa ülitäpne digitaalne mudel (nn Maa digikoopia), mis parandaks Euroopa keskkonnaprognooside koostamise ja kriisiohjamise suutlikkust (ajakava: alates 2021. aastast);
- **elektroonikaseadmete ringkasutuse algatus,** millega võetakse kasutusele olemasolevad ja uued vahendid kooskõlas tulevases ringmajanduse tegevuskavas esitatud kestlike toodete poliitikaraamistikuga, et tagada, et seadmeid projekteeritakse, pidades silmas vastupidavust, hooldust, demonteerimist, korduskasutust ja ringlussevõttu, ning nähakse ette õigus elektroonikaseadmeid olulusringi pikendamiseks ja enneaegse vananemise vältimiseks parandada või uuendada (2021);
- algatused andmekeskuste muutmiseks kliimanetraalseks, äärmiselt energiatõhusaks ja kestlikuks hiljemalt 2030. aastaks ning läbipaistvusmeetmed telekommunikatsioonivõrgu operaatoritele, et saada rohkem teavet nende keskkonnajalajälje kohta;
- **Euroopa ühisel andmevahetusvormingul põhinevate elektrooniliste terviseandmete edendamine,** et anda Euroopa kodanikele turvaline juurdepääs terviseandmetele ja võimaldada nende vahetamist kogu ELis. Euroopa tervishoiu andmeruum, et parandada ohutut ja turvalist juurdepääsu terviseandmetele, mis võimaldaks tagada haiguste kiirema ja sihipärasema uurimise, diagnoosimise ja ravi (alates 2022. aastast).

3. Rahvusvaheline mõõde – Euroopa kui üleilmne toimija

Euroopa mudel on poliitikaväljakutsete lahendamisel olnud paljudele teistele partneritele maailmas suureks eeskujuks ja ka digivaldkonna puhul ei peaks see olema teisiti.

Geopoliitiliselt peaks EL kasutama oma regulatiivset võimu, tugevdatud tööstuslikku ja tehnoloogilist suutlikkust, diplomaatilisi vahendeid ning välisrahastust, et edendada Euroopa lähenemisviisi ja kujundada üleilmseid suhteid. See hõlmab assotsieerimislepingute ja

kaubanduslepingute raames tehtavat tööd, aga ka kokkuleppeid, mis on saavutatud ELi liikmesriikide toel rahvusvahelistes organites, nagu ÜRO, OECD, ISO ja G20.

Digikomponendi toonitamine ELi laienemis-, naabrus- ja arengupoliitikas aitab kaasa majanduskasvule ja ergutab kestlikku arengut, sealhulgas keskkonnahoidliku IKT kasutuselevõttu partnerriikides ja -piirkondades, kooskõlas Euroopa kohustusega järgida kestliku arengu tegevuskava aastani 2030. ELi–Aafrika liidu digitaalrajatuse rakkerühma järeldused on aluseks digiülemineku toetamisele Aafrikas. Selle juurde kuulub Aafrika ühtse e-turu loomine, kui vahendid muutuvad kättesaadavaks ELi uue mitmeaastase finantsraamistiku kohaselt.

Paljud maailma riigid on joondunud oma õigusaktides ELi tugeva andmekaitsekorra järgi. Et seda edulugu korrata, peaks EL aktiivselt tutvustama oma turvalise ja avatud üleilmse interneti mudelit.

Mis puudutab standardeid, siis meie kaubanduspartnerid on ühinenud ELi juhitava protsessiga, mille raames on edukalt kehtestatud üleilmsed nõuded 5G-le ja asjade internetile. Nüüd peab Euroopa võtma juhtrolli uue põlvkonna tehnoloogia standardite väljatöötamisel ja kehtestamisel. See puudutab ploki ahelat, superandmetöötlust, kvanttehnoloogiat, algoritme ning andmete jagamist ja kasutamist võimaldavaid vahendeid¹⁷.

Kaubanduse ja investeringute vallas jätkab komisjon tööd selle nimel, et kõrvaldada Euroopa äriühingutele kolmandates riikides kehtestatud põhjendamatud piirangud, näiteks andmete asukoha nõuded. Lisaks jätkab ta jõupingutusi, et saavutada juurdepääsul turgudele, intellektuaalomandi kaitses, teadus- ja arendustegevuses ning standardimisprogrammides ambitsioonikad eesmärgid. Käimasolevad arutelud usaldusväärse andmeliidu loomise üle sarnaselt mõtlevate ning meie väärtusi ja rangeid nõudeid jagavate partneritega võiksid parandada andmevooge ja kättesaadavate kvaliteetsete andmete kogumit.

Euroopa Liit on kaubandusele ja investeringutele kõige avatum piirkond maailmas ning jääb selleks, eeldusel, et kõik, kes tahavad siin ettevõtlusega tegeleda, aktsepteerivad ja järgivad meie reegleid. Komisjon kasutab kõiki tema käsutuses olevaid vahendeid, selleks et tagada, et igaüks austab ELi õigusakte ja rahvusvahelisi norme, et digisektoris tegutsemiseks oleksid kõigil võrdsed tingimused. Samuti teeb komisjon vajaduse korral ettepanekuid uute õigusnormide kehtestamiseks, näiteks töötatakse praegu välja õigusakti, mis käsitleb välistoetuste moonutatavat mõju siseturul.

---

¹⁷ Näiteks on Austraalias, Uus-Meremaal ja Singapuris edukalt kasutatud ELi e-arveldamise standardit, mis on muutnud kauplemise ELi ettevõtete jaoks lihtsamaks, ning nüüd kaalutakse selle kasutamist rahvusvahelisel tasandil.

Üleilmse digikoostöö strateegias esitatakse Euroopa lähenemisviisi digiüleminekule, mille lähtekohaks on meie tehnoloogia, innovatsiooni ja leidlikkuse edulugu ning mis kannab endas Euroopa väärtusi, sealhulgas avatust, mis strateegia abil jõuavad ka rahvusvahelisele areenile ja kõnetavad meie partnereid. Digikoostöö strateegias võetakse arvesse ka ELi tööd Aafrikas ja mujal kestliku arengu eesmärkide, algatuse „Digitaalsus arengu heaks“ (*Digital4Development*) ja suutlikkuse suurendamise vallas.

Euroopa on oma inforuumi manipuleerivate mõjutustega tegelemisel esirinnas ning on välja töötanud olulisi lähenemisviise ja vahendeid. Ta jätkab tihedat koostööd rahvusvaheliste partneritega, nagu G7, et leida ühisosa rahvusvaheliste normide ja standardite väljatöötamiseks.

Põhimeetmed

- **Üleilmse digikoostöö strateegia** (2021);
- **valge raamat välisloetusi käsitleva õigusakti kohta** (2020. aasta teine kvartal);
- **keskus „Digitaalsus arengu heaks“**, kus töötatakse välja ja konsolideeritakse kogu ELi hõlmav lähenemisviisi ELi väärtuste edendamisele ning kuhu kaasatakse ELi liikmesriigid ja ELi tööstus, kodanikuühiskonna organisatsioonid, finantseerimisasutused ning digivaldkonna oskusteave ja tehnoloogia;
- **standardimisstrateegia**, mis võimaldab juurutada koostalitlusvõimelised tehnoloogiad, mis vastavad Euroopa normidele, ning edendada Euroopa lähenemisviisi ja huve ülemaailmsel tasandil (2020. aasta kolmas kvartal);
- **võimaluste kaardistamine ja tegevuskava** Euroopa lähenemisviisi arendamiseks kahepoolsetes suhetes ja mitmepoolsetel foorumitel (2020. aasta teine kvartal).

4. Kokkuvõte

Digitehnoloogia, ükskõik kui arenenud see ka poleks, on kõigest vahend. Ta ei suuda lahendada kõiki meie probleeme. Samas on ta teinud võimalikuks asjad, mis olid veel eelmise põlvkonna jaoks mõeldamatud. Euroopa digitaalarengu strateegia edu mõõdetakse selle järgi, kui hästi me suudame selle vahendi tööle panna Euroopa kodanikele avalike hüvede pakkumisel.

Osava andmekasutusega majandus ja selle tohutu potentsiaal ühiskonda muuta avaldab mõju meile kõigile ning Euroopa on valmis sellega kaasnevaid eeliseid täielikult ära kasutama. Selleks et digiüleminek oleks täiesti edukas, peame looma õiged raamistikud, et tagada tehnoloogia usaldusväärsus ning anda ettevõtetele digiteerimiseks vajalik kindlustunne, pädevused ja vahendid. Selle saavutamiseks ja Euroopa digitaalse juhtpositsiooni tugevdamiseks on äärmiselt tähtis koordineerida ELi, liikmesriikide, piirkondade, kodanikuühiskonna ja erasektori jõupingutusi.

Euroopa võib olla digipöörde eestvedaja ja kehtestada tehnoloogilise arengu üleilmseid standardeid. Mis veelgi tähtsam, ta saab samal ajal hoolitseda selle eest, et digipöördesse on kaasatud absoluutselt kõik inimesed ja selle käigus austatakse kõigi inimeste õigusi. Digiüleminek saab toimida ainult juhul, kui see toimib kõigi ja mitte ainult väheste heaks. Euroopa väärtustele ja Euroopa normidele tuginev digitaalne ühiskond – see on tõeliselt euroopalik projekt, mis võib näidata ülejäänud maailmale head eeskuju.